No. 26. Donderdag 27 Juni 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel . . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhuiststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Koloniale Praatjes. — Perskroniek. — O.-I. Berichten. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Inhoud van Tijdschriften. — Feuilleton.

KOLONIALE PRAATJES.

Particuliere Landbouw in Nederl.-Indië.

III.

Zooals wij onlangs, voorgelicht door de Bussy's Handboek voor Cultuur en Handelsondernemingen in Nederlandsch Indië, uiteenzetten, zijn honderden millioenen aan nederlandsch kapitaal daar in cultuurondernemingen belegd, en het loont dus wel de moeite eens na te gaan, hoe de stand van den particulieren landbouw in die kolonie is, waartoe ons de gegevens over 1905 van het jongste Koloniaal Verslag ten dienste staan.

Als aan den meest belangrijken tak van den particulieren landbouw wordt in het Verslag niet ten onrechte den voorrang toegekend aan de particuliere landbouwondernemingen, werkende op contracten met de inlandsche bevolking voor den huur harer gronden dan wel voor de teelt van het product.

Zooals men weet wordt de suikerrietcultuur op Java, welk eiland wij het eerst beschouwen, voor zoover het product dient ter verwerking in de suikerfabrieken, nagenoeg uitsluitend op huurgronden gedreven door en voor rekening van de ondernemingen zelve. Van 131 ondernemingen, waarvan de gegevens werden verstrekt, waren er 130, die hoofdzakelijk den eigen aanplant verwerkten, zooals blijkt ook uit de uitkomsten, meer dan 18 millioen picols suiker van eigen aanplant en ruim 80 000 picols verkregen van door de bevolking geleverd maalriet. Door 128 ondernemingen werd een bedrag van 368.951.195 gld. of 288.200 gld. per fabriek tegen 260.500 gld per fabriek in 1905 onder het hoofd loonen en leveringen enz. aan de inlandsche bevolking uitbetaald zoodat, waar de uitgestrektheid der huurgronden voor deze industrie 117912 bouws besloeg, per aldus aan deze industrie ten gebruike afgestane bouw een bedrag van ruim 300 gld. onder de inlandsche bevolking kwam, een groot verschil voorwaar met de waarde der 35 picols rijst, door den inlandschen landbouw per bouw verkregen.

Met geheel op contracten met de inlandsche bevolking voor de levering van riet werkende fabrieken, wilde het in 1905 niet vlotten. Van de, op gedane aanvraag reeds verleende enkele vergunningen werden er nog ingetrokken, omdat binnen den bepaalden termijn nog niet met den bouw der fabriek was begonnen, terwijl van geen enkele dusdanige onderneming uitkomsten worden gemeld.

De, op huurgronden gedreven eertijds loonende indigo-cultuur, gaat langzamerhand te niet. Van de 8 in het begin van 1905 bestaande ondernemingen staakten 3 in den loop van dat jaar haar bedrijf. Deze cultuur schijnt tengevolge van de concurrentie der kunstmatige indigo nog slechts loonend te zullen blijven als inlandsche cultuur voor de lokale consumptie der batik-industrie.

Beter gaat het met de tabakscultuur, grootendeels op contracten met de inlandsche bevolking voor de levering van het product gedreven. Uit de gegevens door 60 van de 65 ondernemingen verstrekt, bleek dat de productie ruim 21 millioen kilogrammen bedroeg, waarvan ruim 15.5 millioen door 25 ondernemingen in Besoeki werden verkregen.

Voor den particulieren landbouw op erfpachtsperceelen, waarvan volgens de beschikbare gegevens het beplante oppervlak in 1905 208139 bouws besloeg, was 1905 over het geheel een gunstig jaar. De, op deze ondernemingen in hoofdzaak gedreven zoogenaamde bergcultures, koffie, thee, kina en cacao leverden alle, met uitzondering van de kina-cultuur, waarvan de productie omstreeks 10 percent bij die van 1904 achterbleef, gunstiger uitkomsten dan het voorafgaande jaar, wat blijkbaar ook aan de inlandsche bevolking ten goede kwam, daar in 1905 een bedrag van 14 millioen gld. aan haar werd uitbetaald tegen 11 millioen in het jaar te voren.

Het vertrouwen in de, op deze catagorie van particuliere ondernemingen in den aanvang nagenoeg algemeen gedreven, sedert herhaaldelijk, door ziekten en overproductie elders met den ondergang bedreigde koffiecultuur, schijnt, volgens berichten in de indische bladen van den laatsten tijd weer terug te keeren. Toch meenen we, ook met betrekking op de cacao-cultuur, te moeten wijzen op eene klacht, voorkomende in een schrijven uit Soerabaja, den 2en Mei aan de *Straits-Times* verzonden.

Schrijver, na den gestadigen vooruitgang van Soerabaja's scheepvaartverkeer te hebben aangetoond (we zagen met genoegen den oud-minister Cremer zich spannen voor de verbetering van het indisch havenbedrijf, dat hij, evenals wij, zoo mogelijk naar het voorbeeld der *port-trusts* in de engelsche koloniën zoude willen zien ingericht) en melding te hebben gemaakt van de tariefovereenkomst tusschen de belangrijkste, in de vaart op Soerabaja betrokken maatschappijen, schrijft dan omtrent de geldende tarieven het volgende:

«De vrachten zijn alle zeer hoog, en men klaagt er over dat de verhouding niet redelijk is. De vracht voor koffie, bijvoorbeeld, is tweemaal die voor suiker, en daar Brazilië scherp tegen Java concurreert, aan welke concurrentie Java het hoofd niet kan bieden, wordt beweerd, dat de hooge vracht een gewichtige factor is, die de koffiecultuur nagenoeg onmogelijk maakt. Hetzelfde kan gezegd worden ten opzichte van peper en cacao, van welk laatste product de cultuur in minder gunstigen toestand verkeert, tengevolge van de vele ziekten in de boomen. Ook voor tabak is de vracht zeer hoog.»

Zoude het ook niet in het belang der tot de hier bedoelde overeenkomst toegetreden drie nederlandsche lijnen, Nederland, Lloyd en Oceaan en twee duitsche lijnen, Norddeutsche Lloyd en Deutsch-Australische Dampfschiffgesellschaft, wezen om door hare tarieven het behoud eener waardevolle cultuur en zichzelve daardoor in de toekomst het behoud en wellicht wel vermeerdering van vracht te verzekeren?

Ten aanzien van het landbouwbedrijf op erfpachtsperceelen valt nog op te merken, dat verschillende ondernemingen hun ficus-aanplant uitbreidden, met den tijdgeest dus meegaande. Wij weten ook dat ten vorigen jare maatschappijen werden opgericht, die zich uitsluitend dan wel in hoofdzaak aan de caoutchouc-cultuur willen wijden.

Van den particulieren landbouw, die na de inlandsche bevolking wel het grootste deel van Java's bouwgrond in beslag neemt, die op de particuliere landerijen nl., valt omtrent de algemeene uitkomsten door den tegenzin van vele eigenaars om met hunne productie-cijfers voor den dag te komen, weinig meer te zeggen dan dat de rijstcultuur er nog hoofdzaak is, met eene bekende productie van 5,5 millioen pikols, terwijl 11 suikerondernemingen 169,168 pikols suiker opbrachten. Ook hier viel achteruitgang in de indigo-cultuur waar te nemen, terwijl daartegenover de thee-cultuur op enkele ondernemingen in West-Java vorderingen maakte.

Geldt het vorenstaande de gouvernementslanden op Java, wat de Vorstenlanden betreft, zien we dat in 1905 148 ondernemingen op 329,883 bouws van de Vorsten gehuurde gronden het landbouwbedrijf beoefenden en wat suiker, met een opbrengst van 2,209,418 pikols van 30 fabrieken, tabak met een productie van 7,204,332 kilogram van 41 ondernemingen, en cacao met een productie van 231,986 kilogram, betreft over het geheel goede zaken maakten, met uitzondering weer van die ondernemingen, welke vroeger uit de indigo groote winsten trokken.

Van den particulieren landbouw in de buitenbezittingen valt met uitzondering van de bloeiende tabaksondernemingen ter Sumatra's Oostkust, waar zij op contracten met de inlandsche vorsten berusten, de notenperken op de particuliere lan-

derijen op Banda en de in vergelijking met Java betrekkelijk gering in aantal zijnde erfpachtsperceelen, waar de koffie-cultuur met eenig succes wordt gedreven, weinig belangrijks te zeggen.

Onlangs werd nog in de *Java-Bode* er op gewezen, hoe de uitgestrektheid der erfpachtsperceelen in de buitenbezittingen eer toe dan afneemt en de vraag gedaan, of niet het buitenlandsch kapitaal meer behoort te worden aangemoedigd, om die uitgestrekte braakliggende terreinen te ontginnen.

Onzes inziens moet voor de ontginning der buitenbezittingen in de eerste plaats de kolonisatie dier landen worden nagestreefd. Voor den particulieren landbouw, die zich uitsluitend, behalve dan op de particuliere landerijen, welke instelling men toch niet in de buitenbezittingen zou willen scheppen, waar men haar op Java liever vandaag dan morgen, zou willen zien verdwijnen, met de zoogenaamde rijke cultures ophoudt, zal vreezen wij, in de eerste tijden in de buitenbezittingen, die men toch ook niet geheel met ficus kan beplanten, weinig sprake kunnen wezen, zoo met het oog op de dure arbeidskrachten als op de mogelijkheid van overproductie. Rijst kan men evenwel ook in Indië nog gebruiken. Nu reeds voert Java daarvan groote hoeveelheden in. Dat men trachte die van de buitenbezittingen te betrekken, waar immigratie van elders geen particuliere landbouw o. i. op den voorgrond moet staan.

Pers-kroniek.

INHOUD: *De heer* J. Z. *van Dijk over Nederl.-Ind. Kunstnijverheid en Inlandsche Kunstenaars in de* N. R. C. — Het Vaderland *over Europ. Onderwijzers bij het Inlandsch onderwijs.* — Soeka Toelis *over* H. Christoffel *en* Si Senja Radja *in het* Alg. Hblad. — Blanda *in* De Controleur *over de Emancipatie van Indië.*

De heer J. Z. van Dijck, geen onbekende voor de leden van Oost en West schrijft in de Nieuwe Rott. Crt. van 26 dezer een ingezonden stuk over Inlandsche Kunstnijverheid.

Naar aanleiding van het verslag der laatste Pasar-Gambir van Batavia, komt hij terug op wat hij zelf vroeger in de Indische bladen en elders omtrent N.-I. Kunst- en Huisvlijt, als deskundige te berde heeft gebracht. Veronderstellende dat de lezers van het Kol. Weekbl. zich dit een en ander nog van vroeger zullen herinneren, volstaan wij hier met het zeer interessante slot van zijn betoog over te nemen:

De ondervinding heeft mij geleerd wat er onder deskundige leiding met den inlander te bereiken valt. Dat is veel, zeer veel. Ziehier de feiten waarop deze overtuiging gegrond is. Eenige jaren geleden ontving ik van de Indische Regeering de opdracht om vijf inlandsche hulponderwijzers op te leiden en zoo ver te bekwamen dat ze in staat zouden zijn aan de kweekscholen voor inlandsche onderwijzers en aan de zoogenaamde hoofdenscholen te kunnen optreden als onderwijzers in het teekenen. Indachtig aan hetgeen Walter Crane in zijn „Bases of design" zegt: „all art is, primarily, the projection or precipitation in material form of man's emotional and intellectual nature", en dat het middel, dat ons daartoe in staat stelt, het teekenen is, met het onbetwiste feit voor oogen, dat de opkomst van Engeland's bloeiende kunstnijverheid in hoofdzaak te danken is aan zijn goed doordacht stelsel van vak-teekenscholen, heb ik mij bij het samenstellen van het plan voor die opleiding laten leiden door de gedachte, dat het teekenen iets meer, als heel anders moest zijn dan wat het tot nog toe in Indië geweest was, een soort tijdpasseering, bestaande in het copieeren van een hondekop, een vaasje, een paar bloemen en dergelijk geknutsel.

Ik stelde mij voor dat die vijf onderwijzers, op de voor hen bestemde plaatsen gezonde denkbeelden omtrent kunst en ornamentiek onder hun leerlingen zouden verspreiden en hun invloed zouden aanwenden tot het in stand houden van wat er goed en schoons in hun nationale kunst was, en tot het weren van bederf. Naast de onontbeerlijke studie van vlakke en beschrijvende meetkunde, van theoretische en praktische perspectief, het ontwerpen van vlakornament volgens algemeene beginselen, en de methodiek van het teekenonderwijs, werden mijn leerlingen gewezen op de groote waarde van het teekenen als grondslag voor de kunstnijverheid. Dat dit niet zonder vrucht geschiedde moge hieruit blijken, dat na het volgen van den tweejarigen cursus, één der leerlingen, de begaafde Djajadiredja alias Maskarta Adipradja, te Bandoeng in de maleische taal een lezing hield over de beteekenis en de waarde van het teeken als middel tot bevordering van de inlandsche volkswelvaart.

Dien gedachtengang volgend, koos ik de modellen, waarnaar gewerkt werd, uitsluitend uit de voortbrengselen van hun eigen land, waartoe het Museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en de Permanente Tentoonstelling van „Oost-en-West" mij ruimschoots de gelegenheid boden. Tevens werden verschillende industrieën bestudeerd, batikwerkplaatsen, pottebakkerijen, machinefabrieken bezocht; alles met het schetsboek in de hand.

Mijn voorstel echter, om na afloop van den cursus, die vijf inlanders in staat te stellen een studiereis over Java te maken met een door de regeering te geven opdracht, mocht evenwel geen genade vinden in de oogen van de regeering. Daarvoor konden geen gelden gevonden worden. Thans echter is met een dergelijke opdracht belast, een controleur van het binnenlandsch bestuur, en wel de man die kans gezien heeft om in korten tijd de koperindustrie in den Oosthoek van Java te vermoorden!

Wat, niettegenstaande de bescheiden hulpmiddelen waarover ik kon beschikken, mijn vijf inlandsche élèves in twee jaren hebben geproduceerd, tot welk een hoogte zij het hebben gebracht, daarvan getuige het geëxposeerde werk, waarvoor zij onverdeelden lof mochten inoogsten. Een gedeelte daarvan, voldoende om een overzicht van den leergang te geven, werd op zijn verzoek afgestaan aan een der correspondenten van de Parijsche Figaro, die een reis over Java maakte, ten einde de Fransche regeering daarmede in kennis te stellen.

Er is wel degelijk wat goeds, wat grootsch zelfs, te bereiken. Het materiaal is voorhanden. De regeering is van goeden wille; hiervan getuigt het voornemen om vakscholen voor inlanders op te richten. Maar dat alles is niet voldoende, en met nadruk dient herhaald te worden, wat reeds zoo menigmaal door mij werd gezegd, en waarvan de waarheid, o. a. blijkens het in den aanhef van dit opstel genoemde verslag, telkens duidelijker aan den dag treedt: dat alles zal tot groote teleurstelling leiden als niet eindelijk gebroken worde met het systeem van adviseeren en proefnemen door menschen, hoe bekwaam ook in hun eigen vak, van kunstnijverheid en daarmede verband houdend vakonderwijs geen bijzondere studie hebben gemaakt, als er niet een eind komt aan het geliefhebber en de zaak van het technisch onderwijs niet in bevoegde handen komt.

* * *

In Het Vaderland van 26 dezer onder het hoofd: Europeesche Onderwijzers bij het inlandsch onderwijs het volgende:

Het schijnt, dat de Indische Regeering in den laatsten tijd niet altijd even gelukkig is met de invoering van reorganisatieplannen ten opzichte van het onderwijs. Zoo is, naar ik meen op advies van de Indische schoolautoriteiten, bepaald, dat het onderwijs in de Nederlandsche taal aan enkele inlandsche scholen moet gegeven worden door Europ. onderwijzers met hoofdakte.

Hierbij doen zich twee ernstige bezwaren voor. Eerstens zullen deze hoofdakte-bezitters allen onderwijzers zijn, die nog geen of weinig Indische praktijk hebben, omdat de ouderen wegens hun grooter tractement niet in aanmerking kunnen komen. En het is een dubbel moeilijke taak jonge Inlandertjes Hollandsch te leeren, indien men de taal van het volk in het geheel niet kent en daarenboven niet op de hoogte is van zeden en gewoonten. Als eerste eisch mag aan den opvoeder toch gesteld worden, dat hij zich kan indenken in den gedachtengang van de jeugdige leerlingen, die aan zijn zorgen toevertrouwd worden.

Maar in de tweede plaats blijkt nu, dat de jonge onderwijzers met hoofdakte weinig lust hebben om aan een inlandsche school op een klasse van domme dessakinderen proeven te gaan nemen. De kans om bij het inlandsch onderwijs te blijven, is zeer gering en dus moeten zij na eenigen tijd toch weer naar de Europeesche school terugkeeren, waar hun de handen dan ook verkeerd staan.

Er is nog iets: Om in de behoefte te voorzien, zijn 60 Europeesche onderwijzers met hoofdakte noodig. Zij worden slechts à la suite gevoerd en maken dus op tijd promotie bij het Europeesch onderwijs. Maar daardoor worden de promotiekansen weer veel geringer en het gevolg zal zijn, dat de onderwijzers hier te lande, die opgewektheid gevoelen naar Indië te gaan, van hun plan afzien.

Het is bekend, dat de Minister in den laatsten tijd toch al groote moeilijkheden ondervindt bij de aanwerving van het noodige aantal anderwijzers voor den Indischen dienst, zoodat men sinds een paar jaar rijp en groen, maar het meest groen, uitzendt, zeer ten nadeele van de Indische school. Er wordt dan ook in Indië geducht geklaagd.

Wel heeft de Minister nu enkele onderwijzers met verlof, nl. de hh. M. P. L. G. Hansen, J. C. van der Bie, Th. J. A. Hilgers, A. J. H. Scherp, H. Ph. Kottmann en Ch. H. Th. J. Eibergen, uitgenoodigd om in geheel Nederland voor de Hollandsche collega's voordrachten te houden over het schoolwezen in Indië met de kennelijke bedoeling velen op te wekken voor een plaatsing in de koloniën te solliciteeren, terwijl ook het vooruitzicht bestaat dat de gratificatie voor uitrusting zal verhoogd worden. Ik verwacht echter, dat deze manier van „werven" niet geheel aan de verwachting zal beantwoorden, indien niet tegelijk er naar gestreefd wordt de toekomst van de Indische onderwijzers meer te verzekeren. Bij informatie is mij gebleken, dat de uitgenoodigde heeren den Minister en de Indische schoolautoriteiten gaarne ter wille zijn, doch er niet aan denken hun collega's in ons land iets voor te spiegelen, wat niet bestaat. Er moeten echter schoolopzieners zijn, die van de voordrachten niets willen weten, omdat zij vreezen, dat de heeren Indië te hoog zullen roemen, met het gevolg dat te veel goede krachten voor hun scholen verloren gaan. Zij vergeten echter, dat in Indië maar een betrekkelijk klein aantal, pl. m. 35 per jaar plaats kan vinden. Ernstige Indische onderwijzers zijn van meening, dat uitsluitend hoofdaktebezitters verstandig doen om voor Indië te solliciteeren, indien de Regeering kan beloven, dat de vooruitzichten niet slechter zullen worden. De Nederlandsche onderwijzers kunnen dus op een eerlijke voorlichting rekenen.

* * *

In de Indische Kroniek van het Alg. Handelsblad schrijft „Soeka Toelis" over den priestervorst Si Singa Mangaradja en diens invloed o.a.

Christoffel's zooveelste zending is volbracht. Si Singa Mangaradja is achtervolgd, achterhaald, sneuvelde! Tijd: 2 maanden.

Dit zal den enkelen collega's, die wat ijverzuchtig uitgevallen zijn, wel wat tegenvallen. Het was ook wel wat gauw. Pas in April kwam de kleine kapitein met z'n uitgepikte Amboineesjes op Sumatra en nu zijn we nog geen twee maanden verder en ziet, hij wist ook dezen onvindbare in zijn meest onnaspeurlijke krochten te vinden.

Alsnog kan nu worden uitgemaakt, op 't papier natuurlijk, hoevele schoenzolen die 40 Amboineezen versleten zullen hebben, op hoeveel tabak dit tochtje het Indische Rijk zal komen, hoeveel „tonnen" Christoffel nu weer heeft uitgegeven voor spionnenberichten. Het succes leent zich bovendien voor kansberekeningen als hoe Christoffel b.v. als hij maar 'n heel klein beetje minder goede hersens had gehad, toch niet zooveel veine zou hebben kunnen te pas brengen. Uit het klein aantal regendagen zou men met wat goeden wil nog kunnen afleiden, dat deze boffert die „duizenden" kan uitgeven voor zijn inlichtingen, ook de droogte in zijn voordeel heeft gehad......

Maar of men nu wèer met die naar afgunst kwalijk riekende bakerpraatjes zal durven aankomen; ook na dit nieuwe succes weer zal beweren, dat deze kapitein zoo duur is en zooveel meer steun geniet dan andere officieren? Er zou een zekere moed toe behooren, dat is zeker.

Si Singa Mangaradja is gevallen. Tot voor weinige jaren was er wel geen Europeaan op Sumatra, die met overtuiging kon zeggen: de priestervorst Si Singa Mangaradja leeft, hij is geen legendarische persoonlijkheid. Nooit had men schriftelijke bewijzen van zijn bestaan gezien, nooit was hij door 't oog van een Europeaan aanschouwd. Maar al was het bewijs niet geleverd, elkeen, die met Gajoërs, Bata's, Pak-Pakkers of Mandhelingers heeft gesproken, moest wel ten slotte de overtuiging krijgen, dat de man bestond. Nu eens heette hij te wonen in de bosschen ten zuiden van het Tobameer, dan weer zou hij meer dan een rotswoning hebben in het Singkelsche, zich op het anarchistische Samosir schiereiland op geregelde tijden bevinden, of zich te Rau ophouden en aldaar en op de markt te Taroetoeng onopgemerkt tusschen 't volk loopen. Van hem gaat het verhaal, dat elk Batakker van Telok Semaweu tot aan den Piek van Indrapoera, hem zou kennen, doch zich liever levend zou laten villen, dan hem aanwijzen, kunnende Si Singa naar goedvinden verderf brengen over het huis en de merga (of bloedverwanten) van den verrader, den oogst van diens merga doen verwoesten, zijne gronden voor immer onvruchtbaar maken! Ook zou er lichte kans bestaan, dat Si Singa na zijn eventueel overlijden nog onaangename bezoeken bij zijn vijanden zou komen brengen, vulgo zou geneigd zijn tot spoken!.......

Aangenomen, dat dit ietwat zwaar gemembreerd verhaal ten deele is toe te schrijven aan de rijke Oostersche verbeeldingskracht der heeren bergbewoners, is het toch wèl aan te nemen, dat Si Singa Mangaradja in de Centrale Binnenlanden aan vele invloedrijke stamhoofden bekend was en dat hem af en toe hulde-bewijzen en bezoeken gebracht zijn geworden door menschen die zijn bestaan boutweg bleven loochenen.

Het spreekt verder als een boek, dat de oude man er in het groote rijk, waar zijn invloed geldend was, verscheidene goed verborgen schuilplaatsen op na hield, waar de hoofden hem, als hij op bezoek was, witte kippen en andere geschenken brachten en het hem aan niets lieten ontbreken. Een gepaste piëteit voorwaar.

Die eerbied voor den ouden vorst heeft iets aandoenlijks. Het volk zag in hem den telg van aloude geslachten, die in de middeleeuwen reeds over deze landen souvereine rechten deden gelden, rechten, die van zeer verschillenden aard waren, door oorlogen en strooptochten telkens werden gewijzigd, ingekort en weder uitgebreid.

De invloed van het woord van S. S. Mangaradja was groot. In het eertijds vrij rustige Tapian na Oeli aan de Westkust werd op den 9en Maart geschoten op de Zendingsschool te Loemban Loboe Oeloean. Op de hoogvlakte van Toba was een zwager van Si Singa Maharadja, die daar onrust in het landschap te weeg bracht, een onrust, die zich in de Daïrilanden en het Pak-Paksche uitte en een haat tegen ons Europeanen aanwakkerde die m.i. reeds een half jaar geleden een haast onmogelijk geachte uiting vond in de poging tot vergiftiging van den assistent-resident Westenberg, iemand die zóó bemind is onder de Batakkers, (die in hem een soort radja zien) dat slechts op bevel van een zéér invloedrijk persoon,

een Batakker er voor te vinden zal geweest zijn, om de lage daad te beproeven. Het opstootje in het achterland van Boven-Langkat (aan de Oostkust van Sumatra) schijnt mij geen uitvloeisel van het gepredikt verzet, want de aanrakingen tusschen de zuidelijkste Gajo-nederzettingen en de Bataksche stammen uit de Sepoeloe-Pita en van de Karo-Bataks met de Pak-Paks en Singkelsche stammen zijn veelvuldig en steeds van min of meer onderling-vijandigen aard, de „inval" der Gajoe's lijkt mij eerder een gewone rooftocht, zooals daar te lande het aloude gebruik nu eenmaal is.

Maar op 20 Juni werd een ernstige poging tot rustverstoring geseind, (nu weer in het uiterste N.-Westelijke deel der Bataksche landen, wat de kust betreft grenzende aan Atjeh). De bovenlanden van Baros, zoo luidt het telegram, zijn in verzet gekomen, de toegang werd aan ambtenaren en militairen belet, versperringen waren aangebracht, de assistent-resident, die met een patrouille uitrukte, werd beschoten, waarop tegen de vijandelijke kampongs is opgetreden.

Welnu, aan deze dingen zal nu, hopen we, binnen zeer kort een eind komen!

Immers de bevolking is over 't algemeen zeer welgezind.

Alleen de vroegere roovervorsten, die hunne inkomsten uit den anarchistischen chaos klopten en al zulke kleine potentaatjes zijn tegen ons, maar de meeste hoofden willen niets liever dan onder onze bescherming den vrede genieten. Schrijft niet de onderluitenant van Zadelhoff, die in de voor weinige jaren nog als woest en gevaarlijk bekende Daïri- en Pak-Paklanden patrouilleerde, dat verscheidene hoofden in het onafhankelijk gebied te kennen gaven onder ons bestuur te willen komen? Het is met het oog op den algemeenen toestand, die intrinsiek zeer gunstig is, een zegen te noemen, dat de priestervorst thans in onze handen is gevallen. Zijn dood zal de pacificatie der Centraal-Bataksche landen zeer ten goede komen.

* * *

In De Controleur schrijft Blanda met zijn gewone dikke woorden op bijtend sarcastischen toon over de Emancipatie van Indië een hoofdartikel, waaruit wij enkele brokjes, als proefjes, onzen lezers voorzetten.

Men heeft, gelooven wij, Indië nooit zóó bij den neus geleid als in de laatste tijden.

't Is waarschijnlijk hors ligne!

De „decentralisatie" zou alles goedmaken, zou de anachronistische instellingen in de kolonie wegbezemen, 't heele verouderde boeltje opruimen. Er zouden plaatselijke en gewestelijke raden komen en daarmede, kiesrecht voor den Indischen staatsburger, invloed van het particulier element op de bestuurszaken, emancipatie van Indië, politieke zelfstandigheid der kolonie, zelfbestuur en meer van dat moois. Nu weer, als nieuwste vinding en begeerlijkste prijs aan den cocagne-mast der lekker-makerij, uitbreiding van den Raad van Indië met buitengewone, niet-ambtelijke leden.

Allemaal apekool en kulkoek!

Maar de ingezetenen van Indië lieten er zich door in de luren leggen, lieten er zich door zoet houden (wat ook de bedoeling was), en er zijn zelfs onder hen nu nog velen, gelijk nu pas weer gebleken is, die het comedie-spel nog niet doorzien en wier hart nog steeds van verwachting klopt.

Aan goede voorlichting en tijdige waarschuwing heeft het hun anders niet ontbroken! Toen de toezeggingen en voorspiegelingen van jaren zich eindelijk in daden begonnen om te zetten, hebben Indië's beste journalisten al dadelijk de ware bedoelingen der regeering doorzien en onomwonden gezegd waar het op stond. Mr. P. Brooshooft sprak, bij gelegenheid van de behandeling van het wetsontwerp tot decentralisatie van het bestuur in Indië, van boerenbedrog en de heer K. Wybrands van het Indisch N. v. d. D. van een wassen neus met een hand met uitgespreide vingers er voor.

Na nog eenige oordeelvellingen der N.-I. pers te hebben aangehaald merkt Blanda op:

De heele decentralisatie, volgens dit begin van uitvoering was een mop, een farce. Misschien heeft de regeering zóó gedacht: „Jullie hier in Indië houdt van een kostelijken mop. En voilà, mes chers!" En wie hem snapten hebben erom gelachen en lachen er nog om..... als een bloer die kiespijn heeft. Zij bond Indië één enkelen vleugel aan en zei toen: „Vlieg nu maar naar hartelust rond, vrij als een vogel in de lucht!"

Was het geen pracht van een mop: tegelijk Indië rijp te vinden voor de invoering van plaatselijke en gewestelijke raden, maar de Indische burger is nog te onrijp om al te weten wat goed voor hem is?

Wat fiscaliteit al uitdenkt, om den belastingschuldige aan 't lijf te kunnen komen! Men had Indië met een nieuw ambtelijk orgaan begiftigd ten einde er den burger nog wat dieper in de beurs te kunnen tasten, zonder dat zulks al te zeer in 't oog sprong.

Verder zegt hij:

„En nu de ingezetenen van Ned.-Indië eerlang werkelijk tot de verkiezingen van den gemeenteraad zullen worden opgeroepen, heeft de centrale regeering er wel raad op geweten, om bij die veranderde politieke constellatie alsnog den duim in de hand te houden. En wel heel eenvoudig door artikel 111 van het regeerings-reglement, dat aldus luidt:

„Vereenigingen en vergaderingen van staatkundigen „aard of waardoor de openbare orde wordt bedreigd, „zijn in Nederlandsch-Indië verboden. Tegen de over-„treding van dit verbod worden zoodanige maatre-„gelen genomen als de omstandigheden vorderen", onbeperkt te doen voortbestaan.

Alleen werd er wat ruimte gemaakt in 't belang der candidaatstelling voor de raden. Het verbod zou niet meer van toepassing zijn op vereenigingen en vergaderingen, uitsluitend ten doel hebbende de aanbeveling voor het lidmaatschap der raden."

Ten slotte komt Blanda tot de conclusie:

Zoolang de regeering zich ongenegen toont het hier aangevochten artikel te doen vervallen of althans in milden geest te wijzigen, heeft de begiftiging of de begenadiging der Indische burgerij met zoogenaamde staatkundige „rechten" totaliter niets om 't lijf en blijven daarop van toepassing de qualificaties der heeren Brooshooft en Wybrands, aan 't begin van dit opstel genoemd.

Dat de regeering nu bezig zou zijn aan de emancipatie van Indië?

Die Botschaft hör ich wohl,
Allein mir felht der Glaube!

Oost-Indische Berichten.

Jobstijdingen. De Resident der Preanger-regentschappen deelde 15 Mei j.l. mede, dat op den 29 April j.l. tengevolge van hevige overstrooming de brug Tjikaso, gelegen in den heerendienstweg van Pameungpeuk naar Tjisompet in de afdeeling Limbangan, weggeslagen werd; op den 14 Mei, dat in den nacht van 29 op 30 April j.l. in de kampong Legok van de desa Tjikebo, district Soemedang, afdeeling van dien naam, een brand heeft gewoed, waarbij 22 inlandsche woningen, 16 padischuren en 15 klapperboomen in de asch werden gelegd. Een oude gebrekkige Inlander en een geit zijn in de vlammen omgekomen. De toegebrachte schade bedraagt ongeveer 750 gulden.

De Resident van Semarang deelde 18 Mei j.l. mede, dat volgens een van den Assistent-Resident van Salatiga ontvangen rapport in den nacht van den 14en op den 15den dier maand tusschen 7½ en 9 uur de rivieren Legi en Klegoeng in het onderdistrict Banjoebiroe, district Ambarawa, tengevolge van buitengewoon zware regens zijn overgeloopen, waardoor het gebied van eenige desa's overstroomd is geworden. Twee meisjes van ongeveer 11 en 13 jaar leeftijd zijn daarbij ongelukkigerwijze verdronken. Voorts zijn 85 woonhuizen en erven er belangrijk beschadigd, ter gezamenlijke waarde van ± ƒ 900.— De in heerendienst onderhouden weg van Banjoebiroe naar de grens van het district Salatiga is tusschen paal 5 en 7 zoodanig overstroomd, dat de communicati daardoor gestremd is. Door het water is ten slotte de padiaanplant op de sawahs, die pas in vrucht geschoten of reeds oogstbaar was, vernield, te zamen ± 46 bouw.

De Resident van Soerabaja deelde mede, dat in de districten Modjokerto en Djaboeng der afdeeling Modjokerto, respectievelijk 320 en ± 51 bouws sawah door omo-tepak aangetast zijn en de aanplant vermoedelijk mislukken zal. In het district Sidoardjo, afdeeling van dien naam, zijn ± 76 bouws padiaanplant door ziekte aangetast. De aanplant kan als verloren beschouwd worden.

De pokken in Temanggoeng. Aan de Nwe Soerab. Crt. werd den 25en Mei uit Temanggoeng (Kedoe) het volgende geseind:

„De districten Temanggoeng, Kaloran Pringsoerat, Paraän en Tjandiroto der afdeeling Temanggoeng staan onder het geneeskundig toezicht van slechts één dokterdjawa van Temanggoeng. De dichtst bijzijnde geneesheer woont te Magelang. Indien niet terstond ingrijpende maatregelen worden genomen, sterft Paraän uit. De pokken heerschen er huis aan huis.

De controleur van Paraän en zijne echtgenoote zijn door de ziekte aangetast."

Verbod op het opiumschuiven. De Locomotief vestigt de aandacht op het Reutertelegram, waarin vermeld werd, dat de laatste opiumkit in Peking was gesloten.

Het blad wijst er op, dat de vraag, of men werkelijk de bevolking ontwennen kan aan het gebruik van opium zonder op een fellen en gevaarlijken tegenstand te stuiten, ook voor de Indische Regeering van het hoogste belang is en voegt hieraan toe:

Peking zou dan thans de plaats zijn, waar deze quaestie in loco te onderzoeken ware. Hoe heeft de anti-opiumbeweging daar gewerkt en welke regeeringsmaatregelen werden getroffen?

Onze Regeering zou een der ambtenaren voor de Chineesche zaken naar Peking kunnen zenden om poolshoogte te nemen. Klaarblijkelijk doet men in China in de laatste jaren ernstig moeite om het opium te bestrijden. En gelijk thans schijnt te mogen worden aangenomen, met succès. Onze Regeering dient daarvan meer te weten.

De nieuwe Straitsdollar. De nieuwe Straitsdollar heeft reeds zijn intrede hier te Medan gedaan en geeft meteen aanleiding tot verwarring en fraude,

zoo meldt de Deli Crt. Bij eene uitbetaling van loonen „heden morgen plaats hebbende, werd deze munt door verschillende werklieden geweigerd; anderen kwamen de munt weer terug brengen met de boodschap, dat zij er op den pasar maar 70 Engelsche centen voor konden krijgen.

Voor dat prijsje zullen er wel meer liefhebbers voor zijn!

Wij brengen deze kwestie hierbij onder de aandacht van het bestuur, zoo vervolgt het blad.

Het komt ons voor, dat de bevolking zoo spoedig mogelijk en op de meest doeltreffende wijze op de hoogte moet worden gebracht, dat de beide munten, de oude en de nieuwe Straitsdollar, hoewel ongelijk van grootte, precies evenveel waard zijn.

Bij zijn laatste bezoek deelde de heer van Hemert van de Javasche Bank ons mede, dat er achter de nieuwe muntregeling zooveel spoed wordt gezet, omdat men wilde voorkomen, dat de nieuwe Straitsdollar hier ook vasten voet kreeg; het staat thans te vreezen, dat die spoed te vergeefs zal zijn geweest . . . of nog niet spoedig genoeg!

Hoe de **Postspaarbank** in N.-I. meer en meer populair wordt, blijkt wel uit het volgende:

Voor zoover den 24 Mei ter directie van de Postspaarbank bekend was, vermeerderde het aantal inleggers sedert 1 Januari jl. met 2991, waaronder 904 Europeanen, 1978 Inlanders en 109 Vreemde Oosterlingen, en hun gezamenlijk tegoed met *f* 94589.53.

Het totaal aantal inleggers steeg daardoor tot 52543 waaronder 27202 Europeanen, 23512 Inlanders en 1829 Vreemde Oosterlingen, en het totaal-tegoed tot *f* 7.308.802.25½.

Aanstaande residenten. De resident Constant van Kediri zal vervangen worden door den assistent-resident van Blitar, Hermens; de resident van Rembang Fraenkel door den van verlof teruggekeerden gewezen assistent-resident van Salatiga, Gonggrijp.

De resident van de Preanger-Regentschappen Oosthout zal eerst in September a. s. aftreden. Aldus seinde men 20 Mei j.l. uit Batavia aan het Soer. Handelsbl.

Vacantie. Naar de Sum. Post verneemt, zou de gouverneur van Atjeh, generaal-majoor G. C. E. van Daalen, een „bungalow" op de heuvels nabij Penang, in de Straits hebben gehuurd, om er binnenkort voor zekeren tijd zijn intrek te nemen.

De zoutverpakkings-kwestie. Van uit Pamekasan schreef een correspondent van het Soer. Hbl. over het feit, dat de fabriek tot zoutverpakking te Mangoenan resorteerende onder het Departement van O. E. N., zal worden overgedragen aan dat van Landbouw om te worden getransformeerd in een tapioca-fabriek, o.m. het volgende:

„De fabriek blijkt nu overbodig te zijn voor den dienst der zoutverpakking, althans zal zij nu eene andere bestemming krijgen.

Men schijnt namelijk nu berekend te hebben dat het losse zout uit het zoutland Boender, naar de zusterfabrieken Kalianget en Krampon vervoerd, goedkooper tot briketten zal kunnen worden verwerkt, dan wanneer men de fabriek Mangoenan dit zout liet verwerken.

Om tot deze slotsom te komen, heeft men twee jaren noodig gehad!

Weder twee jaren dat het geld, besteed aan den bouw van die fabriek met woningen, machinerieën enz. renteloos is gebleven.

Zou zooiets bestaanbaar zijn met particulier nijverheidskapitaal?

De correspondent waagt de veronderstelling, dat het Dep. van O. E. N. blij is op deze wijze van bedoelde fabriek af te komen, en dat het wel van het geheele briketstelsel, waaraan het zoo weinig pleizier beleeft, af zou willen wezen, en vervolgt:

„Deze oplossing omtrent Mangoenan mag werkelijk worden toegejuicht.

Voor het gouvernement zijn de kosten besteed aan den bouw van genoemde fabriek met woningen enz. niet geheel weggegooid, terwijl een cassave-meelfabriek door den opkoop van enorme hoeveelheden cassave-wortels van de inlandsche bevolking, het tegen wellicht goede prijzen inhuren van tegalgronden en de kosten voor het bewerken daarvan, voor de Madoereesche bevolking in de afdeeling Pamekassan van grooter economisch belang zal blijken te zijn dan het exploiteeren van een zoutverpakkingsfabriek, waardoor weinig geld in handen van de Madoereesche bevolking zelve komt, doch waaraan alleen de leveranciers van materialen, zooals papier, lijm, ijzer, staal, cement, gereedschappen enz. en de fabrieken voor reparatie van machinerieën geld verdienen."

Hij besluit zijne correspondentie met eenige beschouwingen over verbeteringen in de verpakking en komt tot de slotsom dat door een meerdere uitgave van 6 cts. per pakket reeds een groote schrede op den goeden weg zou kunnen worden gedaan. Hij spreekt echter tevens de vrees uit dat die kostenvermeerdering die zooveel beteekent als een winstvermindering over den geheelen archipel van ± *f* 45.000, er in deze slechte tijden wel niet af zal kunnen!

Naar aanleiding van den **uitslag der examens aan den Ambachtscursus** te Batavia, schrijft het Nieuws van den Dag v. N.-I.:

„Met veel genoegen maakten wij deze week kennis met de inrichting voor Ambachtsonderwijs. Blijkens de door de leerlingen afgeleverde werkstukken is het aan den Ambachts-cursus gegeven onderwijs bovenal practisch en degelijk.

Van de jongens werden geen halve ingenieurs gemaakt, héértjes met macht van schoolboeken, en die dàårdoor te trotsch worden om de handen uit te steken, maar werklieden, wat de Engelschen noemen skilled labour. De leerlingen kunnen gereedschap gebruiken, maken en herstellen; zij kunnen werkteekeningen maken en die lezen; zij zijn in verschillende groote inrichtingen te gebruiken, zooals ons bleek uit brieven aan den Directeur, den Heer Luyten, van: den Heer Koning, chef van het Marine etablissement te Soerabaja, van den Heer Tjassens Keizer, chef der werkplaatsen van de Staatsspoor, van den chef der werkplaatsen der Kon. Paketvaart Mij. te Priok, van den Directeur der Oliefabriek hier ter stede, van den aannemer Hulswit, van de automobielengarage Het Centrum, en van diverse theeondernemingen.

Een groot bezwaar: waar moeten die jongelui heen? is daarmee ondervangen. Van de negen leerlingen die dit jaar het einddiploma behaalden, zijn een timmerman en vijf smeden aanstonds geplaatst, terwijl een schilder en twee smeden waarschijnlijk spoedig behoorlijk werk zullen vinden.

Het teekenwerk van de jongelui wekte voornamelijk onze belangstelling: het is zoo waarlijk gezond-practisch, het sluit zich zoo geheel aan bij dat wat zij in de werkplaats leeren, dat wij daarvoor en voor het goede inzicht van den directeur geen woorden van lof genoeg hebben.

Waardoor toch gaan in Indië zooveel dingen teniet, waarom mislukken zoovele proefnemingen? . . . . Omdat men te hoog reikt, omdat men boven zijn krachten gaat, omdat men het onmogelijke verlangt: vijf pooten aan een schaap en dan nog liefst getruffeerd.

Hier is dat anders. Voor een kleine som: Fl. 15000 per jaar, meenen wij, zijn bij de zestig leerlingen in staat om een nuttig vak te leeren.

Het zijn de jongens die, zooals men zegt „geen goeden kop hebben om te studeeren", hetgeen naar onze meening beteekent: dat hunne hersenen niet geschikt zijn om volgepropt te worden gedurende een jaar of vijf met een hoop nutteloozen, slecht gedigereerden, snel vergeten rommel. Adres aan Gymnasium, H.B.S., Wilhelmina-school et tutti quanti.

Het is nog zeer de vraag of die hersenen daarom minder zijn. Maar dat zou een lange twist worden. Wij willen enkel maar zeggen: hier is onderwijs dat in overeenstemming is met de bevattelijkheid der leerlingen, nuttig onderwijs dat geschikt maakt en voorbereidt voor den strijd om het bestaan; niets wat onnoodig is, en vooral zoo min mogelijk theorie. Die jonge smid moet later met een engelschen sleutel, met een stoomafsluiter, met een ratelboor werken?.....

„Teeken die dingen!" wordt er gezegd en het wordt hem geleerd. „Daar heb je een stuk staal, vuur en een hamer. Màåk die werktuigen thans!" En het wordt hem geléérd.

Praten over pauperisme en over de middelen daartegen is heel gemakkelijk. Maar het in stand houden van dezen Ambachtscursus is eene goede daad van de Regeering, waarover haar hulde toekomt.

West-Indische Berichten.

Suriname. Uit den officieelen vergelijkenden staat van de opbrengst der middelen, blijkt dat het met twee der voornaamste bronnen, waaruit de koloniale inkomsten bestaan, nog niet al te best vlotten wil. Aan invoerrechten en accijns werd toch in het eerste kwartaal van dit jaar een bedrag van nagenoeg 7000 gld. minder ontvangen dan in de eerste drie maanden van 1906, welk nadeelig verschil voor twee derde ten laste komt van het middel der accijnzen. Ook de opbrengst der goudbelasting onderging een kleine mindering en wel van omstreeks 400 gld. voor het eerste kwartaal van dit jaar.

De goudaanvoeren te Paramaribo in den loop van het eerste kwartaal van 1907 bleven ten bedrage van nagenoeg 293 kilogrammen ongeveer 30 kilogrammen beneden de aanvoeren in de maanden Januari—April van het vorige jaar. Er valt zeker nog niet hieruit de conclusie te trekken, dat in 1906 het culminatiepunt zou zijn bereikt — onder de nu reeds geëxploiteerd wordende placers zijn er toch, waaromtrent nog veel van de toekomst wordt verwacht, zooals b.v. van die der Guyana-Goud, waarvoor hardnekkig het aanbod van enkele millioenen franks, door een fransche combinatie gedaan, werd geweigerd, terwijl enkele als de Hermina, en Compagnie des mines d'or op wier rekening weer nagenoeg de helft der Aprilaanvoeren kwam, zich goed blijven houden, en de doortrekking van den spoorweg tot Dam, waarvoor nu het betrekkelijk wetsontwerp aan de Tweede Kamer werd ingediend, zeer wel aan deze industrie kan ten goede komen. Wat die doortrekking aangaat, hopen wij nog steeds dat het daarbij in Suriname aangenomen kabelplan voor den bouw eener vaste brug worde losgelaten. Waar bij de indiening van het ontwerp er meer terecht op gewezen wordt, dat hoofddoel van deze doortrekking zoowel als van den heelen spoorwegaanleg is de ontsluiting van het binnenland meenen wij dat de zoo gewichtige factor voor die ontsluiting van een gemakkelijk, onafgebroken vervoer wel de halve ton of daaromtrent meer waard is, voor den brugbouw vereischt.

Wat de invoerrechten aangaat wordt blijkens de beneden de verwachting blijvende uitkomsten der opbrengsten, dus nog niet veel bespeurd van de, ten gevolge van de aangevangen bacoven-cultuur vermeerderde immigratie. De malaise in de cacao-cultuur

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XL.

Alles wat hij zeide begreep Maleen zonder moeite. Hij vereenigde een scherpen, ver uitzienden blik met een groote hoeveelheid practische kennis, en een betrouwbaar geheugen.

Zij had weder het gelukkige gevoel dat, terwijl hij sprak, nevelen verdwenen, wat verward was zich opklaarde en wat vaag was duidelijke, scherpe belijning kreeg.

Hoe mat deden de beste boeken tegen het levende woord van een geniaal man!

Hij werd zelf meegesleept door zijn onderwerp en begon als vroeger — voor haar heen en weer te loopen.

„Ja, ja, het is, zooals ik zeg: de groote mogendheden van Europa en de Vereenigde Staten van Amerika voeren een strijd op het mes om de wereldmarkt en om het laatstje restje nog onverdeelden aardbodem. En dat is eenvoudig een strijd om het bestaan, waarin men met sentimentaliteit niet verder komt, doch alleen de grootste vastberadenheid tot overwinning kan voeren.

Ik heb getracht mijne natie een fermen voorsprong te geven, maar dit werk mijner jeugd is afgestuit op Duitsche kortzichtigheid en sentimentaliteit. Ik heb in naam van Duitschland de hand gelegd op heerlijke Afrikaansche landstreken, maar Duitschland heeft mijn overeenkomsten den Engelschen leeuw in den muil geworpen.

En omdat ik mij, van allen steun verstoken, er door geslagen heb, zoo goed ik kon, heeft men mij voor het gerecht gebracht en veroordeeld. Dat is de dank van Duitschland.

Maar thans heb ik elken band tusschen mij en dat wankelmoedige, tot in het diepst van zijn ziel onpolitieke volk verbroken. Thans zal ik mijn schoone provinciën in het binnenland nog eenmaal in beslag nemen — maar voor Engeland. Thans zal ik mijn oude plan, mij van den Nijlweg meester te maken volvoeren — maar voor Engeland.

De spoorweg naar de Meren, waarvoor mijn jarenlange, ijverige bemoeiingen geen Duitsch kapitaal konden loskrijgen, wordt thans door Engelsch gebied gelegd. Ik had slechts den Engelschen politici en kooplieden het voordeel aan te toonen, en zij verschaften mij de middelen.

Duitschland kan den wereldstrijd om de hegemonie opgeven. Engeland zal het na korteren of langeren tijd zijn slecht bestuurde koloniën afnemen, en dan daalt het snel tot mogendheid van den tweeden of derden rang, die bij de groote wereldvragen niet meer in aanmerking komt.

Mijnentwege mogen nu zijn geleerden zich het hoofd breken over de oermenschen, en boekdeelen vol schrijven! Mijnentwege mogen zijn juristen nu ieder gebeurtenisje trachten te passen in de artikelen van hun wetboeken! Intusschen neemt Engeland zonder sentimenteele nonsens alles, wat er van de wereld nog te nemen valt.

Geloof mij toch, baronesse. De Duitschers zijn een armzalig kleinzielig volk, die niets, in het geheel niets bezitten van gemeenschapszin of nationaal instinct!"

Op deze wijze sprak hij nog lang voort.

Maleen, die eerst met schitterende oogen toegeluisterd had, was al bleeker geworden.

„U moest ondanks alles uw vaderland niet beschimpen," zeide zij eindelijk. „Dat is, of men zijn vader of moeder beschimpt. Vader en moeder kunnen ons het wreedste onrecht aandoen, toch moet hun naam ons heilig blijven."

Krome zag haar ernstig aan.

„Tegenover niet-Duitschers zwijg ik," zeide hij. „Maar met u mag ik toch wel vrijuit spreken! Wij zijn groote vrienden geweest en zijn het immers nog, niet waar? Ik vertrouw niemand, zooals ik u vertrouw . . . . Maleen!"

Zij boog diep het hoofd. Als een streelende liefkozing klonk van zijn lippen de naam Maleen.

En toch . . . . toch . . .

„U haat ons en gaat ons bestrijden?" vroeg zij.

„Niet u, maar de Duitschers, die mij tot dank, dat ik honderdmaal mijn leven voor hen op het spel zette, voor een misdadiger uitmaken. Een flink mensch heeft nu eenmaal van die leuterkousen geen erkentelijkheid te verwachten.

Natuurlijk zijn er ook een handvol flinke Duitschers,

heeft ten aanzien van dit middel al heel wat op haar geweten, en uit een door Onze West aan het vakblad Gordian van Hamburg ontleend bericht, valt op te maken, dat de cacao-cultuur met een nieuw gevaar bedreigd wordt. Werd ten vorige jare de weer bij 1905 terugblijvende opbrengst grootendeels goed gemaakt door de gemaakte hoogere prijzen, genoemd vakblad constateert, dat in de eerste drie maanden van dit jaar in de Vereenigde Staten, Engeland en Duitschland, 2.784.373 kilogrammen cacao minder zijn verbruikt dan in het eerste kwartaal van 1906. Dit mindere verbruik laat zich verklaren door het opdrijven der prijzen voor het bereide product bedongen, die van 60 tot 66 gld. per 100 kilogram in vorige jaren tot 96 gld. steeg, zoodat de cacao een luxe-artikel wordt, waarvan de afname beperkt is. Dit in verband met het feit van een goeden oogst in de groote centra van productie Bahia, Akra en San Thomé, kan volgens het vakblad slechts tot een crisis leiden, tenzij de cacao-leveranciers voor zulke prijzen gaan leveren, dat de cacao de kleine burgers bereiken kan.

Laat ons hopen dat deze drinkbeker aan de reeds zwaar beproefde kolonie moge voorbijgaan.

Aan het, door Onze West gegeven uittreksel van het verslag betreffende de ambachtschool te Paramaribo ontleenen wij, dat het bestuur nog steeds moeilijk valt met de beschikbare middelen, in hoofdzaak naast het gouvernements-subsidie uit vrijwillige bijdragen te vinden, rond te komen. Genoemd blad meent dat hier wel verbetering in zou kunnen worden gebracht en merkt dienaangaande op:

„Gaan we de lijst der contribuanten na dan missen we daarop de namen van velen, die door hun maatschappelijke positie daarop behooren voor te komen, maar die het bestuur nog niet heeft weten te bereiken. Slechts weinigen komen uit zich zelve tot het bestuur en zeggen: Hier is mijn aandeel. De mensch is nu eenmaal zoo."

De mensch en inzonderheid de Hollander in de koloniën is nu ook eenmaal zoo, dat hij gaarne alles van zich af en op de schouders van het gouvernement zou willen schuiven, in tegenstelling b.v. met wat men in verschillende engelsche koloniën in Azië kan opmerken, waar o.a. de voornaamste instellingen van onderwijs, oprichting en bestaan aan het particulier initiatief hebben te danken, dat zich als gold het de natuurlijkste zaak ter wereld er voor spande om te doen, wat het gouvernement met zijn beperkte middelen niet bij machte was te doen. Terecht wijst Onze West er dan ook o.i. op, dat de geheele zorg voor het ambachtsonderwijs in de kolonie blijkbaar de financieele kracht van het gouvernement te boven gaat, en dat dus met het erkende nut van dit onderwijs voor oogen, het particulier initiatief wel zijn steentje mag bijdragen voor eene instelling, die al meer en meer in een bepaalde behoefte blijkt te voorzien.

Het bewijs hiervoor valt op te maken uit het steeds stijgend aantal leerlingen, dat van 22 in 1904 tot 35 in 1906 steeg. Wel nam het aantal toehoorders in 1906 af, maar dit doet, volgens Onze West, minder ter zake. Dezen volgen slechts het theoretisch onderricht, voor hen is de school een inrichting van herhalingsonderwijs, gelijkende op een burgeravondschool in Nederland en voor dat doel is de ambachtschool niet opgericht.

Omtrent leerplannen enz. de school betreffende ontleenen wij nog het volgende aan meergenoemd blad:

„Was de school de eerste vijf jaren van haar bestaan uitsluitend een timmerschool, met genoegen kan geconstateerd worden, dat sinds twee jaar met vrucht ook het metselen wordt beoefend en dat in het leerplan van 1906—1907 ook het verven zal worden opgenomen. In het vorig jaarverslag stond op het program voor de toekomst ook het zinkwerkersbedrijf en het loodgieten, het wagen- en bootenmaken. Mocht het bestuur de noodige middelen krijgen, om dit alles te verwezenlijken, dan zal de school worden wat zij behoort te zijn en wat door haar naam wordt aangewezen."

Als nieuwe bestuursleden voor deze instelling traden op de heeren E. F. da Costa, A. van 't Hoogerhuijs, C. M. H. Kroesen en W. R. Menkman, terwijl het dagelijksch bestuur thans bestaat uit de heeren A. A. ter Laag, voorzitter, en H. Salm, secretaris, benevens de heeren Kroesen en Menkman voornoemd resp. als ondervoorzitter en penningmeester.

Van Vreemde Koloniën.

De Deutsche Kolonial Gesellschaft. In de dagen van 22 tot 24 Mei ll. hield de Deutsche Kolonial Gesellschaft hare voorjaars-vergadering in de oude rijksstad Worms. In den loop der beraadslagingen bleek dat de jongste verkiezingskoorts nog niet had uitgewoed en de voorzitter, hertog Johan Albrecht van Mecklenburg, zag zich geroepen den strijdlust van eenige sprekers te bedwingen. De gedelegeerden van verschillende afdeelingen hadden in opdracht der leiding van de Vereeniging te verwijten, dat zij geen daadwerkelijken steun aan de regeering had verleend bij de jongste verkiezingen voor den Rijksdag. Het bestuur antwoordde hierop dat het zich niet openlijk in de politiek kan mengen, doch dat het zijne gegevens en zijne sprekers ter beschikking van andere wel-politieke vereenigingen had gesteld. Het debat eindigde met het aannemen van een motie van vertrouwen in het bestuur.

De discussie over hetzelfde onderwerp werd evenwel onder een anderen vorm voortgezet en wel met betrekking op de redactie van het orgaan der Vereeniging, de Deutsche Kolonial Zeitung. Het debat eindigde met het aannemen van het volgende besluit:

„Het is wenschelijk, dat bij de Deutsche Kolonial Zeitung een meer moderne en meer nationale geest voorheersche, die haar geschikt maakt om de belangstelling te wekken van de geheele duitsche pers en om ter beschikking van deze gaarne overgenomen patriottische inlichtingen te stellen. De inhoud moet zoo wezen, dat hij met genoegen gelezen wordt, ook door hen, die niet tot de Vereeniging behooren, eenerzijds door technische uiteenzetting van de verschillende koloniaal-politieke quaestiën, en anderzijds door eene voor allen begrijpelijke beschrijving van het leven in de koloniën. Dan zullen papier, druk en afbeeldingen moeten worden verbeterd. Het contract met den uitgever moet worden opgezegd en het bestuur moet zich in verbinding stellen met een andere firma voor de uitgave van het orgaan. Voorts wordt de met de redactie belaste pers-commissie ontbonden, en de voorzitter en ondervoorzitter der Vereeniging belast met de directie van het blad, terwijl de verantwoordelijke redacteur van allen administratieven arbeid zal worden ontheven om zich geheel aan de redactie te kunnen wijden."

In denzelfden gedachtengang nam de vergadering nog eenige besluiten aan, waarbij: den Rijksdag wordt verzocht exemplaren zijner verhandelingen, op de koloniën betrekking hebbende, ter beschikking van de Vereeniging te stellen; het bestuur der Vereeniging wordt opgedragen de afdeelingen ruimer te voorzien van propaganda-geschriften, aan deze meer uivoerige inlichtingen betreffende de emigratie te verstrekken, en de militaire hospitalen en sanatoria met kaarten en boeken betreffende de koloniën te begiftigen.

De Vereeniging werd voorts aangezocht zich tot de regeeringen der verschillende bondstaten te richten met het verzoek om voor te schrijven: 1e. dat op de universiteiten, technische, landbouw-, handels-, en boschbouw-hoogescholen, meer dan thans voordrachten over koloniale onderwerpen worden gehouden, en zooveel mogelijk koloniale vacantie-cursussen voor de leeraren worden in het leven geroepen; 2e. dat meer dan tot nu toe rekening worde gehouden met de duitsche koloniale belangen bij het onderwijs in aardrijks- en volkenkunde aan de normaal-scholen als in de inrichtingen van lager, meer uitgebreid- en middelbaar onderwijs.

De vergadering stond wijders de volgende bijdragen toe: 22000 marken voor het propaganda-fonds der Vereeniging, 6000 marken voor de organisatie van voordrachten met lichtbeelden, 5000 marken ten behoeve van de wetenschappelijke expeditie in Oost-Afrika, onder leiding van hertog Adolf Frederik van Mecklenburg, 250 marken voor het Archief van tropische maritieme hygiëne, 5000 marken ten behoeve van de koloniale school van Witzenhausen voor de ontwikkeling der veeteelt in de koloniën, terwijl een voorstel om fondsen ter beschikking te stellen voor een exploratie der Zuidzee-eilanden werd afgestemd.

In den loop der debatten bleek verder, dat de financieele toestand der Vereeniging gunstig was, waar de inkomsten in het afgeloopen jaar de uitgaven met 15000 marken hadden overtroffen. De voorzitter verklaarde wijders, dat het geenszins in zijne bedoeling lag om, wegens zijne benoeming tot regent van Brunswijk, het voorzitterschap der Vereeniging neder te leggen: „We blijven bij mekander," verzekerde de hertog onder de toejuichingen der vergaderden.

Twee voorstellen, het eene beoogende de intrekking te verzoeken van de aan de Siedelungsgesellschaft für Deutsch Südwest-Afrika verleende concessie, en het ander strekkende om aan de regeering het toestaan te vragen van voorschotten aan adspirant-kolonisten voor Zuid-West-Afrika, werden afgestemd, het eerste omdat de regeering bereid is uitzichzelve eene beschikking in den beoogden zin te nemen en aan de bedoelde maatschappij slechts de reeds in het leven geroepen hoeven te laten, het tweede met het oog op de groote offers voor de koloniën, waartoe het rijk onlangs heeft besloten.

Onder de andere, door de vergadering genomen besluiten, mogen nog de volgende worden aangehaald:

„De regeering wordt uitgenoodigd om den verderen aanleg der havenwerken te Tanga (Oost-Afrika) te bespoedigen.

„De Deutsche Kolonial Gesellschaft acht het noodzakelijk, zoowel in het belang van het rijk als in dat der koloniën, dat de spoorweg-aanleg in de koloniën op veel grootere schaal worde ter hand genomen, en wel meer bepaald, dat eene spoorwegverbinding tusschen de groote meeren en de kust in Oost-Afrika tot stand kome. (Op het oogenblik wordt een groot gedeelte van den handel van het binnenland dezer duitsche kolonie afgeleid over den engelschen Oeganda-spoorweg, terwijl nu ook de Congo-staat door den uitbouw van zijn spoorwegnet in die streken met ernstige concurrentie dreigt).

„De rijkskanselier wordt verzocht om zoo spoedig mogelijk tot de invoering der duitsche maten en gewichten in Duitsch Oost-Afrika te doen overgaan. (Op het oogenblik zijn daar de maten en gewichten van Engelsch-Indië en Zanzibar in gebruik, waardoor de handels-invloed van Indiërs en Arabieren, inzonderheid van de eersten, wier roepie in de kolonie de gangbare munt is, wordt versterkt. Dit besluit staat dan ook in verband met het volgende:)

„De gouverneur van Duitsch Oost-Afrika wordt uitgenoodigd om maatregelen te nemen ter bescherming van de kleine duitsche handelaren en kolonisten tegen hunne indische concurrenten."

---

maar die hebben ongelukkerwijze niets te zeggen. U is niet in tel. Kom met mij mee, naar het oneindig veel hooger staande volk der Britten en zie eens, hoe men u daar zal waardeeren! Doe het!"

„Ik?" riep Maleen. „Nooit, nooit! Ik ben een Duitsche, en wil nooit iets anders zijn . . . ook voor u niet.

Hij keek zeer ernstig, een beetje treurig.

„Dat is jammer. Dit scheidt ons."

„Ja, het scheidt ons," herhaalde zij droevig.

Beiden zwegen een poos. Hij liep met licht gefronst voorhoofd en een trotsche uitdrukking op het gelaat heen en weer.

Zij vouwde de handen over de knieën en keek heel strak voor zich uit.

Zoolang zij hem bij zich had, was het haar niet mogelijk, geheel en al treurig te zijn. Zijn nabijheid maakte haar gelukkig. Maar zij gevoelde, dat er iets was ,waarover zij nog lang bedroefd zou wezen — och, zoo lang!

Zij bleven den geheelen dag in de Moorsche zaal, waar de muskieten uit den paardenstal van den stadhouder in menigte zwermden.

Maleen leek ten laatste getatoueerd van de muggebeten. Werktuigelijk betten zij de ontstoken wonden op haar gelaat, handen en armen — want de dieren staken door haar wit neteldoeksche mouwen heen — met vluchtige olie, maar zij dacht nauwelijks aan pijn.

Hij had minder last van de bloeddorstige insecten.

Maar zij doorleefden beiden den dag om zoo te zeggen buiten ruimte en tijd.

De omgeving was voor hen, als bestond zij niet. Het verstrijken der uren bemerkten zij niet.

Er werd gedekt — 's middags en 's avonds. De gong weerklonk. Toen gingen zij aan tafel zitten en praatten verder.

Onafgebroken spraken zij met elkander, tot laat in den avond. Het verleden werd weinig of niet aangeroerd. Voor Ralf Krome bestond er eigenlijk slechts heden en toekomst.

Hoe meer de avond begon te dalen, hoe breedvoeriger hij haar zijn toekomstig leven schilderde, hoe dringerder hij trachtte, haar het voorrecht van het leven als Engelschman en Engelsche duidelijk te maken.

Zij dacht echter:

„Het is alles slechts gekrenkte trots! Hij verdraagt geen medelijden, zelfs niet van zichzelf. Daarom veroorlooft hij zichzelf niet, te beminnen wat hij ontberen moet."

En daarbij was het haar, of hij zich van haar verwijderde met ieder woord, dat hij sprak. Wat had zij thans nog gemeen met zijne liefde? Wat met zijn haat? Wat met zijn hopen en streven Niets, niets, niets!

Deze koene en krachtige wil, dien zij eenmaal boven alles ter wereld had liefgehad, richtte zich thans naar doeleinden, die nooit de hare konden wezen.

De liefde, die hij haar had ingeboezemd, kon zij niet uit haar hart rukken. Maar ook niet de liefde voor haar land, en voor het doel, dat zij eens om zijnentwil tot het hare gemaakt had. Nu kon zij het niet meer laten varen — neen, ook om zijnentwil niet!

Zij was eindelijk van de hevige, aanhoudende gemoedsbeweging doodmoede geworden.

Hij zag met schrik het verval van haar trekken.

Thans eerst bemerkte hij, dat zij oud begon te worden.

„Slechts weinige jaren nog," dacht hij medelijdend, „en zij is verwelkt en zonder bekoorlijkheid meer. Het is wel hard, een vrouw te zijn."

Hij had naar haar verlangd, zooals nog nooit naar een andere. Zij was hem lief, als geene andere. Hij was gekomen, om haar te veroveren.

Maar thans, nu hij haar zitten zag, slap en moede, met donkere kringen onder de oogen en dien trek van gelatenheid om den mond, dacht hij:

„Neen, wij passen inderdaad niet meer bij elkander. Het is goed, zooals het is. Met vrije armen verder strijden en een vrouwenideaal vereeren . . . . uit de verte!"

„Het is al laat," zeide Maleen eindelijk. „Als u morgen voor het aanbreken van den dag weder weg wilt, dan moest u nog een paar uur slapen."

„U heeft gelijk. Zal ik u morgen nog zien?"

„Ik geloof het niet."

„Misschien is het zoo beter."

Hij stond vlak voor haar en keek diep in haar liefdevolle, zwaarmoedige oogen.

„Maleen, ik dank je . . . je bent . . ."

Plotseling trok hij haar heftig tegen zich aan en küste haar.

„Toch hemelsch!" dacht zij mat.

Een paar seconden zag en hoorde en wist zij niets. Toen zij tot de werkelijkheid terugkeerde, als van een verre, verre reis, was zij alleen.

EINDE.

Het laatstgenoemde besluit, in het oorspronkelijk voorstel in nog veel krassere vorm gesteld, heeft reeds aanleiding gegeven tot eene interpellatie in het engelsche Lagerhuis, waar de afgevaardigde Rutherford aan de regeering vroeg, of deze er aan dacht, maatregen te nemen ter bescherming harer indische onderdanen tegen vernederingen, die men zich voorstelt op dezen toe te passen. In het antwoord der regeering werd gezegd, dat zoo de bij de interpellatie vooropgestelde mogelijkheid tot werkelijkheid werd, zij zou nagaan, wat haar te doen stond.

De vergadering ging uiteen tot den 6den December a.s., wanneer bij gelegenheid van de, te Frankfort aan den Main te houden najaarsvergadering, tevens het vijf-en-twintig jarig feest der Vereeniging zal worden gevierd.

Katoencultuur in de engelsche koloniën. Hoewel de uitkomsten van het streven der British Cotton Growing Association geenszins hebben beantwoord aan de te hoog gespannen verwachtingen, die het volkomen succes binnen enkele jaren in het vooruitzicht stelden, zijn de resultaten op dat streven verkregen toch zeker niet gering te schatten.

Gelijk bekend bepaalde de werkkring der Vereeniging zich in hoofdzaak tot die koloniën, waar de katoencultuur nog niet of slechts in embryonnai toestand bestond maar bodem, klimaat en een overvloed van arbeidskrachten het welslagen der cultuur schenen te waarborgen. We zullen nu eens nagaan welke de uikomsten waren in de verschillende koloniën en tot welke verwachtingen deze thans aanleiding geven.

Op de West-Indische eilanden Barbados en Sint Vincent is de cultuur zoo goed geslaagd, dat waarschijnlijk nergens ter wereld zoo zorgvol en methodisch wordt te werk gegaan als juist dàar, waar dan ook de planters hunne belooning vinden in den hoogen prijs van 1 gld. tot 1 gld. 50 per engelsch pond voor hun product. De oogst wordt voor dit jaar op 5000 balen ter waarde van 200000 ponden sterling geschat.

In Engelsch Oost-Afrika, in Oeganda en Nyassaland, worden eveneens groote vorderingen geconstateerd en men rekent in den loop van dit jaar op een oogst van verscheidene duizenden balen katoen der egyptische varieteit, die hier in tegenstelling met de in West-Afrika opgedane ondervinding goed gedijt. Bij onlangs afgesloten koopen werden voor het, van hier afkomstig product prijzen besteed van 40 tot 60 cents per engelsch pond. Het schijnt thans zeker, dat de katoen de eerste plaats zal innemen onder de uitvoer-producten van deze streken en dat tengevolge van de, te verwachten groote uitbreiding der cultuur het evenwicht zal worden verkregen in de locale budgetten. De engelsche belastingbetaler zal dan een schuld van dankbaarheid hebben te kwijten aan de B. C. G. A., door wier streven de, door het rijk aan de koloniën toegestane jaarlijksche bijdragen dan tot het verleden zullen behooren.

In de verschillende koloniën aan de west-afrikaansche kust zijn de uitkomsten nog verrassender. In Lagos vooral zijn reeds werkelijk belangrijke resultaten verkregen, waar in den uitvoer telken jare aanzienlijke toename valt op te merken. Van 500 balen ad 400 engelsche ponden per baal in 1903, steeg de uitvoer in de daarop volgende jaren tot 2000, 3200 en 6000 balen,t erwijl voor dit jaar gerekend wordt op een oogst van 12 tot 20000 balen. De installatiën voor de zuivering van het product, die voor den oogst van het vorige jaar ruimschoots voldeden, schieten te kort voor den huidigen oogst. Het aantal balen van Januari tot April d. j. door de Vereeniging aangekocht — waaronder niet de katoen begrepen is door de handelaren opgekocht — bedroeg reeds 4418 tegen 2098 in het overeenkomstig tijdvak van 1906. Er is om zoo te zeggen geen stoomschip, dat van de Westkust van Afrika komt en niet belangrijke hoeveelheden katoen aanvoert. Eenige dagen geleden kwam te Liverpool een lading van 721 balen aan, en het volgend stoomschip nam 650 balen in. Zoodra de nieuwe installatiën gereed zijn, zal op een maandelijksche verscheping van 2000 balen kunnen worden gerekend.

(Wordt vervolgd).

INGEZONDEN.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

Geachte Redactie,

't Is een gewoonte, en terecht, dat als in een courant of in een tijdschrift een kritiek wordt opgenomen van eenig geschrift, de schrijver tegen die kritiek kan opkomen in diezelfde courant, resp. datzelfde tijdschrift. De Redactie zal niet licht de opname van het tegenschrift weigeren; zij zou het in de eerste plaats als niet geheel fair voelen tegenover den in haar blad aangevallene, en in de tweede plaats is zij zich al licht bewust van de waarheid, dat het voor den lezer veel beter is van een kwestie heelemaal niets dan slechts éëne zijde ervan te zien. Voor den Redacteur van den Indischen Gids bestaan die bezwaren echter niet. Toen hij vóór eenige jaren een uitval deed tegen mijne brochure „Ons koloniaal beleid in de naaste toekomst", zonder daarin iets z a k e l i j k s tegen die brochure in te brengen, heb ik daar maar niet op geantwoord; voor den lezer, wien het o m d e z a a k, o m w a a r h e i d te doen was, achtte ik dat niet noodig. Nu schreef echter de Redacteur van den Indischen Gids in de aflevering van de vorige maand een kritiek op mijn artikel „Munt-politiek in Ned.-Indië," opgenomen in dit Weekblad. En daar het nu eene z a k e l i j k e bestrijding was van mijne ideeën op muntgebied, zond ik den heer de Meijier een tegenschrift, waarvan de opname echter geweigerd werd. Ik vind dit niet zoo het behoort, maar (hier staat onze wet beneden „het gewrocht der duisternis" (?) in Indië) wij hebben nu eenmaal geen droit de réponse. Hierom doe ik een beroep op de gastvrijheid van Het Koloniaal Weekblad. De lezers van den Indischen Gids, die ook dit blad lezen, en dit is zeker wel met het meerendeel het geval, weten nu voortaan, dat als de Redacteur van hun tijdschrift over eene wetenschappelijke kwestie schrijft, hij het voldoende acht, dat zij de zaak van z ij n kant beschouwen; ook op muntgebied, waarop voor Indië zulk een buitengewoon gewichtige kwestie nog altijd onopgelost ligt, en op welk gebied de heer de M. toch nog maar een enkelen wankelenden stap gezet heeft, ook dàar hebben de lezers van den Indischen Gids maar te prijzen wat de heer de M. zal gelieven te wijzen.

En nu volgt hier het, oorspronkelijk voor den Indischen Gids bestemde, artikel.

Muntpolitiek in Nederlandsch-Indië.

In de Mei-aflevering van den Indischen Gids komt eene kritische beschouwing voor van den Redacteur van dit tijdschrift over mijn artikel in het Koloniaal Weekblad „Muntpolitiek in Ned.-Indië". Door omstandigheden ben ik eerst nu in de gelegenheid te zeggen wat ik tegen die beschouwing heb in te brengen.

De heer de Meijier begint met een overzicht te geven van den inhoud van mijn artikel. Mijn betoog, in 't belang der talrijke arme, onwetende koelies op Oost-Sumatra, dat de dollar-guldenkwestie, als zijnde een muntvraagstuk, door den Rijkswetgever moet worden beslist, vindt geen steun, ook geen bestrijding bij den heer de M. De zaak is trouwens al wel klaar, denk ik. Is dit zoo, dan is art. 61 van onze grondwet geen beletsel gebleken om contracten, door muntverandering, eenzijdig-willekeurig van natuur te doen veranderen. Overigens is het voor den eersten keer, dat de heer de M. niet eenvoudig veroordeelt zonder meer, daarbij alleen afgaande op hetgeen autoriteiten omtrent het muntvraagstuk geleeraard en, wat erger is, voor ons land in toepassing gebracht hebben. De heer de M. is n.m. b.m. op den goeden weg, wat ten gevolge zou kunnen hebben, dat het invloedrijkste tijdschrift, waar het onze koloniën en bezittingen geldt, een medestrijder wordt voor het recht van Indië om eindelijk, na alle reeds geleden onrecht en benadeeling, eene eigen muntregeling te krijgen.

Laten wij de kritiek van den heer de M. eens wat nader beschouwen dan bij gewone lezing het geval is.

„Het is ons nimmer duidelijk geworden wat de „heer W. eigenlijk wil met zijn „„dubbelen standaard „„zonder vaste waardeverhouding.""

Wat dit aangaat ben ik zoo vrij den heer de M. en andere belangstellenden te verwijzen naar mijn boek „Gewone Dwaalbegrippen op Muntgebied," blz. 36 en 37 en verder § 9, beginnende op blz. 95. Men kan niet van mij verlangen, dat ik telkens en telkens weer hetzelfde zeg: ik zou anders ook te veel ruimte van dit tijdschrift moeten vragen. Op ééne enkele bladzijde, nl. pagina 98 van „Gew. Dw.", staat, meen ik, helder en klaar uiteengezet wat ik bedoel met mijn „dubbelen standaard zonder vaste waardeverhouding".

„Wat hij echter," zoo gaat de heer de M. voort, „over Britsch-Indië schrijft, schijnt van de zaak een verkeerde voorstelling te geven. De vrije aanmunting werd er i n 1 8 9 3 [1]) gestaakt en de vaststelling van de roepie op 1 sh. 4 d. is v a n 1 8 9 8 en het is toch wel wat sterk te beweren dat Britsch-Indië v ó ó r d i e n t ij d ongekend bloeide."

Britsch-Indië genoot inderdaad een ongekenden bloei vóór 1893, het jaar van de sluiting der Br.-Indische Munten, niet tot 1898, wat ik ook nergens beweerd heb. D e s l u i t i n g v a n d e M u n t was de groote slag voor Indië, de groote onrechtvaardigheid tegenover het arme volk in zijn geheel, waarvan alle ambtenaren en militairen in Br.-Indië en verder vooral de industrieelen in Engeland profiteerden.

En als de heer de M. wil weten of Br.-Indië w e r k e l ij k zoo enorm bloeide vóór 1893, dan behoeft ZEd. alleen maar eens te lezen „Financial and economical progress and condition of N.-India" enz. van Mr. N. P. van den Berg, waarin de schrijver tevens erkent, hoe alles in Britsch-Indië zoo anders uitgekomen is dan het volgens zijne theorie had moeten uitkomen. Kolossale bloei in Br.-Indië, vasthoudend aan zijn zilveren standaard, blijvende malaise in onze Oost, dat door den Nederlandschen wetgever, voortdurend daartoe aangespoord door Mr. N. P. van den Berg, gezegend (??) was geworden met den gouden standaard, al was en is die slechts voorloopig bedoeld!

De groote suikerkracht van 1883 was in ons Indië het eerste tastbare en rechtstreeksche gevolg van onze muntverandering. Verhoogde suikerprijzen van 1883 met 20 percent en ge hebt de prijzen, die behaald zouden zijn, als onze wetgever aan Indië zijn munt gelaten had. Zouden dan in 1883 en daarna ook zooveel fabrieken zijn ondergegaan, zou dan ook zooveel leed geleden zijn?!

„Men was wel g e n o o d z a a k t aan de daling van de roepie-waarde paal en perk te stellen om de renten van leeningen en de verplichtingen tegenover het buitenland in goud te kunnen betalen."

Was men daartoe werkelijk g e n o o d z a a k t ? Op bl. 87 en verder van het hiervoren genoemde boek staat het antwoord; men zie daaromtrent ook § 7, bl. 69. En was het met die daling wel zoo erg? In Londen was de zilverprijs in 1893 gedaald tot $35\frac{5}{8}$ pence per ounce tegen 60 pence gerekend over 1867 tot 1874. Doch het goud, dus ook het Engelsche geld, was in waarde gestegen, volgens de berekening van numbers van Sauerbeck met ongeveer 48 percent, en The Economist met 34 percent, volgens de Indexzoo leert ons een eenvoudige berekening, dat het zilver, i n L o n d e n, in de werkelijkheid gedaald was met $20\frac{5}{16}$ percent volgens The Economist, met $12\frac{1}{2}$ percent volgens Sauerbeck. Maar zoo groot was de daling zeker op verre na niet in Br.-Indië; men beweerde daar herhaaldelijk, dat men van een daling van den dollar niets of bijna niets bespeurde.

„De inlanders, die hun bezit gedeeltelijk in specie of zilveren sieraden bewaarden, hadden toch reeds na 1893 de waarde van hun zilver m e t d e h e l f t zien dalen."

M e t d e h e l f t, dat moet zijn met ? p e r c e n t; in Londen $20\frac{5}{16}$ of $12\frac{1}{2}$ percent, en dit door den vrijen loop der zaken, zonder iemands ingrijpen in den vrijen handel. En daarbij, wat beteekende het eigenlijk, of het betrekkelijk kleine getal muntstukken, dat de inlander in zijn bezit had, $20\frac{5}{16}$ of $12\frac{1}{2}$ pct. in waarde gedaald was? Moest daarvoor in den vrijen handel (zilver tegen andere waren) ingegrepen, moesten daarvoor eenzijdig-willekeurig alle bestaande overeenkomsten, ook voor de toekomst, van natuur veranderd worden? En kon de wetgever w e r k e l ij k de waarde van die zilveren munten (bij de zilveren sieraden kon daar van zelf geen sprake van zijn) bij wet verhoogen of voor verderen val behoeden? Natuurlijk niet, hij kon het verlies, door die daling geleden, afwentelen op anderen, in casu den Staat, — meer kon hij niet.

„O o k i n h u n b e l a n g en niet alleen in dat van het moederland werd het besluit genomen, terwijl het toch niet aanging officieren en ambtenaren, die hun kinderen in Europa moesten doen opvoeden, daarvoor steeds meer te laten betalen. Dit zou noodzakelijk op tractementsverhooging uitgeloopen zijn."

O o k i n h u n b e l a n g ?! Ja, voor de muntstukken, die op 't oogenblik der sluiting van de Munt in het bezit der inlanders waren; maar, nog eens, wat beteekende dat bij de oogenblikkelijk daarop volgende prijsdaling van al hunne voortbrengselen van landbouw en industrie? Men zie daaromtrent de geschiedenis van Jansen en Smith in „Gew. Dw.", blz. 22 tot 28.

En die officieren en ambtenaren met hun kinderen in Europa: — Als het, door den vrijen loop van zaken, voor hen duurder wordt hun kinderen naar Europa te zenden, is zoo iets dan een reden om het recht plus de volkswelvaart daaraan ten offer te brengen? Wat was er tegen om, onder dien schitterenden economischen toestand, de belastingen geleidelijk zooveel te verhoogen, dat de traktementen der landsdienaren wat verbeterd konden worden en de betaling van de rente der Staatsschuld niet langer moeielijkheden opleverde? Daarbij, stijgende welvaart brengt van zelf al verhoogde opbrengst van belastingen mede. En dan moet men het volgende niet vergeten. Officieren en ambtenaren klaagden er niet over, dat hun eigen leven in Indië duur geworden was: „de dollar heeft hier zijn koopkracht behouden," zoo las men telkens in beschouwingen uit Britsch-Indië over het muntvraagstuk. Maar de moeielijkheid bestond voor hen in de geldzendingen naar Engeland. Iemand in Indië was bijv. gewoon iedere drie maanden een wissel van honderd pond sterling naar Londen te zenden. Die wissel kostte hem vóór 1873 precies of anders bijna precies 480 dollars. Maar door de voortdurende stijging van de goudwaarde tegenover het zilver werd die wissel geleidelijk duurder en in 1893 kostte een wissel tot dat bedrag 800 dollars. Inderdaad, een groot verschil! Maar honderd pond sterling in 1893 vertegenwoordigden in Engeland en overal elders een *veel* grootere koopkracht dan honderd pond sterling vóór 1873. Voor 74.6 pond sterling, kostende 597 dollars, volgens The Economist, — voor 67.8 pond sterling, kostende 543 dollars, volgens Sauerbeck, — kon men in 1893 gemiddeld evenveel koopen als voor honderd pond sterling vóór 1873, dus het verschil was niet zóó enorm. Doch, wie vroeger honderd pond sterling rekende voor kost- en leergeld van een kind, deed het ter wille van die goudstijging en zilverdaling niet voor tachtig pond. En hier ligt de groote fout van Mr. N. P. van den Berg en zooveel andere muntgeleerden: alle prijzen, die bij wet of door de gewoonte zijn vastgesteld,

volgen de schommelingen van de geldswaarde óf heelemaal niet óf anders uiterst, uiterst langzaam, terwijl de handelswaren op de wereldmarkt bijna oogenblikkelijk die schommelingen volgen.

„Zelfs de heer Gokhale achtte den gouden standaard onvermijdelijk (Zie Ind. Gids 1901, I, blz. 873), doch hij had vaststelling op 2 sh. begeerd, direct na muntsluiting."

Dat „zelfs"? de heer Gokhale den gouden standaard voor Br.-Indië onvermijdelijk achtte zegt al heel weinig. Talrijken hebben het met hem gezegd, het gilde der hooge financiewereld heeft trouwe, volstrekt eensgezinde leden, en gelijk voor talrijke Engelschen de leuze geldt: My county, right or wrong! zoo is 't voor de muntspecialiteiten geweest: recht of onrecht, verheffing of verlaging van het peil der volkswelvaart, de munt in onzen dienst! Henry Dunning Macleod, die zeven regels noodig heeft voor zijn titels als geleerde, verklaarde al in de voorrede van zijn boek over „Bimetallism", dat

„there are mountains and mountains of evidence not only Ossa piled upon Pelion, but the Himalayas piled upon them, in favor of the Monometallic system (hiermee is de gouden standaard bedoeld). Whereas there is not the faintest shadow of the shade of the ghost of the nth differential co-efficient of a pin's point of evidence in favor of the contention of the Bimetallists. It is absolute Z e r o." [2]

Evenzoo was bijna heel Engeland het er roerend over eens, dat Transvaal moest onderworpen worden, en Chamberlain kon een volk, dat niets verlangde dan rustig voort te leven onder zijn eigen wetten en bestuur, onder de toejuichingen van zijn volk, verpletteren. Maar die toejuichingen maakten de zaak nóch rechtvaardig, nóch goed, en de Transvaal-politiek zal een leelijke vlek blijven in de Engelsche geschiedenis, gelijk onze muntpolitiek een schande zal blijven voor hen, welke die politiek gevoerd en tot het uiterste doorgedreven hebben. „De wil van een koning, van een parlement, van een heel volk kan van onrecht geen recht maken," zegt Benjamin Constant in zijn hoofdwerk. Maar één verschil is er: de Engelsche wetgever heeft veel gedaan en doet nog veel om den slachtoffers van zijn veroveringspolitiek hun verlies dragelijker te maken, terwijl de Nederlandsche wetgever n i e t s gedaan heeft, — nóch voor de slachtoffers in Nederland, waar aan den toestand niets meer te veranderen is, nóch voor de slachtoffers in Indië, waar terugkeer tot een eerlijk en doelmatig muntstelsel geoorloofd blijft. Men leze daaromtrent mijne brochures: „Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst" (1902) en „Het Ontwerp-Tariefwet en onze Landbouw" (1904).

De heer de M. schrijft verder:

„Dat hongersnooden uit dezen maatregel voortgekomen zouden zijn, schijnt niet vol te houden daar zij reeds veel eerder bestonden en aan een veel ingewikkelder samenwerking van economische en klimatologische invloeden zijn te wijten."

„Waar Allah waterstroomen zendt, die de akkers wegnemen . . . waar Hij oorlog zendt, die de velden omkeert . . . daar, Hoofden van Lebak, buigen wij deemoedig het hoofd en zeggen: Hij wil het zoo! Ook niet aldus in Britsch-Indië.

Maar niet aldus in Bantam Kidoel!" [3]

Waterstroomen en oorlogen kunnen ellende brengen, maar die keeren niet elk jaar terug. Dit is ook heelemaal het geval niet geweest in Britsch-Indië. Maar wel keerden daar elk jaar terug te lage en nog weer lagere prijzen van het graan en andere gewassen en van de voortbrengselen der inheemsche industrie. En dat feit bracht blijvende malaise, bracht op vele plaatsen honger en diepe ellende. Men zie daarover „Gew. Dw." en „Theoriën, getoetst aan de feiten."

De heer de M. vervolgt:

„Evenmin schijnt het een gelukkig denkbeeld d e t h a n s m e e r e n m e e r a l s e e n o v e r d r e v e n v o o r s t e l l i n g b e s c h o u w d e „i n z i n k i n g" o p J a v a van omstreeks 1902 met de muntpolitiek in verband te willen brengen of den bloei van de tabaksindustrie in O.-S. eraan toe te schrijven en daarbij d e h o o g e t a b a k s p r i j z e n over het hoofd te zien."

De „inzinking" op Java wordt, volgens den heer de M., thans meer en meer als een overdreven voorstelling beschouwd. Die beschouwing is wellicht juist, d.w.z. dat de armoede er minder erg is dan een jaar of vier, vijf geleden. Er is namelijk een machtige oorzaak, die nooit haar invloed mist, voor eenige verbetering van den toestand, nl. de daling van de geldswaarde of, anders gezegd, de verbetering van de prijzen van alle of bijna alle handelsartikelen. De goudwaarde is aanmerkelijk gedaald. En dit heeft gunstig gewerkt voor den Nederlandschen en den Indischen landbouwer. Maar „de hooge tabaksprijzen" zou ik over het hoofd gezien hebben. Dat die hooge tabaksprijzen geen verklaring zijn voor den voortdurenden enormen bloei van Oost-Sumatra is, geloof ik, gemakkelijk genoeg aan te toonen; doch om den lezer niet door cijfers af te schrikken zal ik zoo vrij zijn die voor het laatst te bewaren.

„Het is wel mogelijk dat er nadeelen aan de gevolgde muntpolitiek verbonden zijn, doch N e d e r l a n d was i n d i t o p z i c h t n i e t v r i j en de schrijver overtuigt ons niet, a l s h i j d e f e i t e n z o o g e w r o n g e n i n t e r p r e t e e r t."

Waarom toch zou Nederland niet vrij geweest zijn? Zou Duitschland zijn leger of Engeland zijn vloot gezonden hebben, indien wij, evenals bijv. Engeland, Mexico of zoovele andere staten, den vrijen handel ook toen gehuldigd hadden en ons met duurte of goedkoopte van het overal en dagelijksch voorkomende handelsartikel, het geld, heelemaal niet bemoeid hadden??

Ik heb die bewering onder allerlei formuleeringen zóó dikwijls gelezen, — nu weer, en herhaaldelijk, in de kritiek van den heer de M., — dat ik toch wel eens graag zou zien, dat iemand aantoonde, dat Nederland, op gronden van recht, billijkheid, volksbelang, vrees voor het buitenland of wat dan ook, gedwongen was, alle bestaande contracten van natuur te doen veranderen en het voor alle toekomstige ruilingen zoo goed als onmogelijk te maken om zilver als het ééne ruilartikel te gebruiken. En dan ons pochen op ons vrijhandelstelsel!!

Deden de vele staten, die kalmweg volhardden bij hunne zilvermunt, zooals de Midden- en Zuid-Amerikaansche staten, het volkrijke Britsch-Indië (tot 1893), Japan, China met zijn honderden millioenen inwoners, Mexico, onrecht of wel leed de volkswelvaart er onder? Men leze daaromtrent toch eens na bl. 89 van „Gewone Dwaalbegrippen" of „Theoriën, getoetst aan de feiten", en ook Mr. N. P. van den Berg's „Financial and economical progress and condition of N.-India."

Dat ik de feiten gewrongen zou interpreteeren, behoort bewezen te worden, waartoe ik den heer de M. beleefdelijk uitnoodig.

„Het is zeker", zoo gaat de heer de M. voort, „te betreuren, dat de sedert onheugelijke tijden gebezigde metalen, die de „pecus" als maat van de „pecunia" vervingen, wat standvastigheid betreft ons zoo deerlijk gaan begeven, doch nu d e w e r e l d" (niet de w e r e l d, wel de meeste groote handelsstaten) „het goud nog steeds als zoodanig algemeen aanneemt, m o e t e n w i j w e l m e d e" (waarom voor Indië?) „totdat er een denkbeeldige vorm kan worden aangenomen, bijv. uit het gemiddelde der indexcijfers af te leiden, als grondslag voor een absoluten waardemeter, waaraan ook de koers van het in omloop zijnde gemunte zilver en goud telkens wordt getoetst."

Dus de heer de M. zou, bij slot van rekening, niet opzien tegen eene geregelde vaststelling van de geldswaarde, berustende op eene zeer ingewikkelde berekening door een permanent college voor dat doel, zooals dit in Engeland in 1822 al is voorgesteld; welnu dan is er voor ZEd. toch ook wel geen bezwaar tegen mijn voorstel van een dubbelen standaard zonder vaste waardeverhouding tusschen de gouden en de zilveren munt, zooals die op bl. 98 van „Gew. Dw." is verklaard, en die zoo oneindig eenvoudiger zou werken.

En nu moet ik terugkomen op „de hooge tabaksprijzen".

Ik zal hier opgeven de middenprijzen van de tabak op de Amsterdamsche markt, telkens over vijf jaren, en daarbij opgeven den zilverprijs op de Londensche markt per standard ounce. Bij een zilverprijs van ongeveer 60 pence draagt onze rijksdaalder zijn waarde in zich aan zilver, m.a.w. bij een zilverprijs van bijna 60 pence is de zilverwaarde van vier rijksdaalders gelijk aan de goudwaarde van een gouden tienguldenstuk, en is een vrij aan te munten Mexicaansche dollar in waarde gelijk aan onzen rijksdaalder.

Jaren.	Doorsnee cijfers in centen Java-oogst.	Doorsneecijfers in centen Sumatra-oogst. †)	Zilverprijs per standardounce in pence.
1871—1875	63.5	**154.7—63**	59 pence
76— 80	49.8	**127.6 -58**	52¾
81— 85	36.2	**134.3 -63.6**	50⅝
86— 90	31.7	**125.2—67.3**	44⅝
91— 95	32.4[5]	**114.2 -76.4**	35⅞
96 - 1900	31.6[5]	**103.9—88¼**	28¼
1900—1904	26.3	**93.2[5] -98.9**	25⅝

(van 1905 heb ik niet den zilverprijs).

†) Overgebracht in dollarcenten.

Uit bovenstaande tabaksprijzen [4] van 1871 af tot en met 1904, in verband gebracht met de zilverprijzen over diezelfde jaren, blijkt, dat de prijzen der Sumatra-tabak, in onze tegenwoordige Nederlandsche munt uitgedrukt, gedaald zijn van 154.7 tot 93.2[5] cent, d.i. met 39.7 percent, dus zeker geen verklaring kunnen wezen voor den grooten bloei van Oost-Sumatra; dat echter die prijzen, daar zij werden omgezet in een vrij aan te munten zilveren geldstuk, nl. den Mexicaanschen dollar, inderdaad wel den grooten bloei van die streken verklaren. Daardoor toch kregen de planters bijna voortdurend hoogere prijzen voor hun product: 63 — 51 — 63.6 — 67.3 — 76.4 — 88¼ — 98.9 dollarcenten; van 63 tot 98.9, dat is e e n s t ij g i n g v a n 59 p e r c e n t. Op Java daarentegen altijd door lagere prijzen: 63.5 — 49.8 — 36.2 — 31.7 — 32.45 — 31.65 — 26.3 Nederlandsch-Indische centen; van van 63.5 tot 26.3 d a t i s e e n d a l i n g v a n 58½ p e r c e n t.

Er is op Java eens voorgesteld om ook maar, wettig of onwettig, den Mexicaanschen dollar in te voeren, wat Mr. N. P. van den Berg „een curiosum", een dwaasheid betitelde.

Had men den moed en de macht gehad om het plan door te voeren, dan zou dit „curiosum" een geluk voor Java zijn geweest, dan ware dit eiland voor „inzinking" behoed gebleven.

(Zijn de aandeelhouders van de groote tabakmaatschappijen op Oost-Sumatra zich terdege bewust van wat het voor die Mpijen zeggen wil: o v e r g a n g t o t h e t N e d e r l a n d s c h e g e l d? Mocht het aan Engeland en de Vereenigde Staten werkelijk gelukken China den gouden standaard aan te praten, dan zullen de magere jaren komen, wellicht zeer magere jaren.)

Moge het bovenstaande eens ernstig overwogen worden door allen, die van ons Indië houden, vooral ook door den Redacteur van den Indischen Gids, vooral ook door den man, die geroepen zal worden om aan de aanstaande Ned.-Indische Bestuursakademie de economie of meer bepaaldelijk de financiëele wetenschap te doceeren. Het is voor Indië zeer te hopen, dat dit iemand zijn zal, werkelijk op de hoogte van zijn taak, die er wat meer van weet dan wat de gewone handboeken geven, en die, vóór alles, zelfstandig denkt, niet eenvoudig navertelt wat autoriteiten en specialiteiten er over geschreven hebben:

„Habt euch vorher wohl präpariert,
Paragraphos wohl einstudiert,
Damit Ihr nachher besser seht,
Dasz er nichts sagt, als was im Buche steht."
(Mefistofeles in „Faust").

En moge dit de aanleiding worden, dat eindelijk een krachtig verzet onsta tegen het blijvende onrecht, de blijvende benadeeling van Indië door het tegenwoordige slechte, oneerlijke muntstelsel.

Moge dit vervangen worden door eene eerlijke en doelmatige muntregeling, en moge daarvoor op Java een eigen muntgebouw voor Ned.-Indië verrijzen, waarvoor ik, reeds vijf jaren geleden, met alle kracht gestreden heb in de brochure „Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst."

's-Gravenhage, 8 Juni 1907.

M. J. WIESSING.

Mijn besten dank voor de plaatsing aan de Redactie van dit blad.

1) De spatieering hier en elders is van mij. Wg.

2) er zijn bergen en bergen van bewijs — niet alleen Ossa gestapeld op Pelion, maar het Himalayagebergte daar weer bovenop, ten gunste van den enkelen standaard. Terwijl er niet de zwakste schaduw bestaat van de schim van den geest der differentiaal coëfficiënt van een speldepunt bewijs ten gunste van den strijd der Bimetallisten. Dat is absolunt *nul*.

3) Max Havelaar, Aanspraak aan de Hoofden van Lebak.

4) Deze cijfers zijn mij bezorgd door de twee heeren Ambtenaren aan de Leesbibliotheek van Landbouw-Statistiek, wien ik voor hunne welwillende hulp hierbij dank zeg.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

W e e k b l a d v o o r I n d i ë. 1907. No. 4.

Van onaandoenlijkheid en een slaperigen resident, door M. van Geuns. — Het oostersche element in de toonkunst, door C. van de Wall. — De nestor der Indische leeraren, D. Koninz (met portret), door S. H. Jz. — Bekende Indische tijdgenooten, J. F. H. de Vignon van de Velde (met portret). — Bruggenbouw in de Preanger Regentschappen (met afb.), door M. W. — De uitreiking van het Commandeurskruis in de Orde van Oranje-Nassau aan de vorstin van Tanette (met afb.). — De gewestelijke raad van Madoera (met afb.), door v. G. — Ingezonden: Repliek van F. P. H. Prick van Wely aan Jasper. — Indische omtrekken, door Damas. — Indrukken van den dag, door Corax. Enz.

D e I n d i s c h e M e r c u u r. 25 J u n i 1907.

Ziekten van het suikerriet, door zwammen veroorzaakt, door Dr. H. W. Heinsius (met afbeeldingen). — Mededeelingen over schadelijke insecten in Amerika en, naar aanleiding daarvan over petroleum-emulsies en pulverisateurs. — Caoutchouc en Getah-pertja in de Duitsche koloniën in het jaar 1905/06, door A. H. Berkhout. — Het benzine-vervoer door het Suez-kanaal. — De cassavefabriek Bendoredjo. — De wijziging in de Japansche suikerwetgeving en de toekomst der suikerindustrie op Formosa. — Verslagen van Maatschappijen.

T e y s m a n n i a. 1907. A f l. 5.

Zoölogische wandelingen te Tjibodas, IV. De fauna van het park, door Dr. J. C. Koningsberger. — Selectie van koffie, door Dr. P. J. S. Cramer. — De oliegrassen van Indië en Ceylon, door J. J. Smith. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Korte Berichten uitgaande van het Departement van Landbouw: De opbrengst van Benggaalsch gras, door Pit. — Nog eenige woorden over Pestalozzia Palmarum, door Dr. Ch. Bernard. — Beschikbare planten en zaden.

H e t N e d e r l a n d s c h e Z e e w e z e n. 15 J u n i 1907. No. 12.

Over de Lambaleh baai en Simaloer naar Nias en de Nako-eilanden (met afb.), door K.

Restaurant DES INDES.

PRINS HENDRIKPLEIN 3a, 3b,
Den Haag.

PIEPER-BAARS.

Telephoon 1896.

Iederen dag gelegenheid tot het verkrijgen van volledige rijsttafel en Europeesch eten.

Plat du jour tot 4 uur à f 0.80,
na 4 uur f 1.—

DINERS van af f 1.50.

Uitzenden van verschillende Schotels.

Vraag Tarieven.

Deze restaurant heeft geen filialen.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Van iemand
die naar Indië vertrekt zijn **TE KOOP 22 linnen pakken** (russisch linnen) zoo goed als nieuw.
Br. fr. letter L. a/d. boekhandelaar G. VORMER, Prinsessegracht 1, den Haag.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

Instituut voor Urologie,

HOFWIJCKSTRAAT 33,
b/h. Stationsplein, 's-GRAVENHAGE.

Laboratorium voor Urine-onderzoek.

Spoedige en radicale genezing van alle Geslachts- en Huidziekten volgens een geheel nieuwe THERAPIE.
Consult dagelijks van **10—12** voormiddags.
Minvermogenden Dinsdags- en Donderdags-ochtends van **9—10** uur.

ELITE SHOES

Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen,** gereed om op de perken geplant te worden.
Per 25 stuks ***f 1.75*** en p. 100 stuks ***f 6.***
Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.
Spoedbestelling verzocht.
De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
Morschweg F 43, LEIDEN.

INDISCHE VENDUTIE
Malakkastraat 74,
DEN HAAG.
Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*
Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.
Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.
Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT
Den Haag.
Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

Extra aanbieding, zoolang de voorraad strekt.

Buitengewoon zwaar JAEGER

HEEREN-PANTALONS en BORSTROKKEN, f 2.75 per stel,

franco door geheel Nederland, na ontvangst van postwissel, met opgaaf van kleine, middel- of groote maat.
Wat niet in alle opzichten voldoet, kan worden teruggezonden en het volle bedrag wordt onmiddellijk gerestitueerd.

Adres: Hollandia Tricot, Prinsengracht, Amsterdam.

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.